

ПІДХОДИ ДО УХВАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ РІШЕНЬ І ВИБОРУ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. Сучасні умови ведення фінансово-господарської діяльності підприємствами відрізняються загостренням конкурентної боротьби, а також зростанням невизначеності і високою динамікою трансформації зовнішнього середовища, в якому функціонують економічні суб'єкти. Ефективним інструментом стратегічного управління фінансово-господарською діяльністю підприємства, підлеглого реалізації цілей загального його розвитку в умовах істотних змін макроекономічного характеру, кон'юнктури фінансового ринку та пов'язаної з цим невизначеності, виступає фінансова стратегія.

Також, в умовах ринкової економіки, виникає об'єктивна необхідність окреслення тенденцій та перспективних можливостей фінансового розвитку. На вирішення таких завдань спрямована фінансова стратегія суб'єкта господарювання. Фінансова стратегія підприємства – це перш за все фінансове планування, яке безумовно є частиною загальної стратегії економічного розвитку, формування фінансового потенціалу в рамках комплексного потенціалу підприємства та має узгоджуватися з цілями та напрямками останньої.

Дії підприємств і їхніх керівників не можуть зводитися до простого реагування на зміни, що відбуваються у ринковому середовищі. Все ширше визнається необхідність свідомого управління змінами на основі науково обгрунтованої процедури їхнього передбачення, регулювання, пристосування до цілей підприємства, до зовнішніх умов. Тому однією з головних умов ефективного ведення бізнесу в даний час є стратегічне управління.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що в сучасних умовах суб'єкт господарювання стикається з різними фінансовими проблемами, тобто у нього з'являється необхідність обгрунтування можливостей комплексного потенціалу підприємства, а також обгрунтування економічної стратегії розвитку під впливом зовнішнього середовища.

Також прискорення темпів економічних змін та ускладнення характеру зв'язків між суб'єктами товарних ринків актуалізують подальший розвиток теорії та методології управління конкурентними перевагами підприємницьких структур і фінансового менеджменту.

Мета дослідження полягає в обгрунтуванні підходів при ухваленні організаційних рішень в умовах підприємства і вибору стратегії забезпеченості фінансової безпеки та фінансової стійкості підприємства.

Загальний аналіз публікацій до теми дослідження. Трактують сутності фінансової стратегії в сучасних умовах відбувається за двома напрямками: в широкому та вузькому розуміннях. Так, Р. Кларк, В. Вільсон, Р. Дейнс і С. Хадо, вважають, що фінансова стратегія окреслює картину розвитку підприємства в майбутньому, виступає основою для вибору альтернативи, що зумовлює природу і напрям організації фінансових відносин. Вони пов'язують її з фінансовою політикою

та плануванням, хоча фінансова політика ґрунтується на детальних, конкретизованих фінансових даних, а стратегія визначає напрям руху підприємства [1]. Однак, існує і звужене розуміння її призначення. Дж. Хангер, У.Л. Томас відзначають, що мета фінансової стратегії полягає у забезпеченні адекватної фінансової структури капіталу підприємства для виконання загальних його завдань, окрім того, фінансова стратегія вивчає фінансові наслідки стратегічних альтернатив на рівні корпоративної і конкурентних стратегій та визначає оптимальний напрямок діяльності з фінансової точки зору [2].

М. Суторміна, В. Федосов [3] визначають фінансову стратегію як основу для вибору альтернативи, що зумовлює природу і напрям організації фінансових відносин. При тому, Є. Станіславчик розглядає фінансову стратегію як функцію управління фінансовими потоками підприємства з метою збільшення його вартості за умови збереження фінансової рівноваги, яка забезпечується оптимальним співвідношенням між довгостроковою, поточною ліквідністю та рентабельністю [4].

Іншу точку зору знаходимо в Л.М. Павлової [5], яка розглядає фінансову стратегію як інструмент досягнення підприємством стану, для якого характерно покриття всіх його витрат, необхідних для забезпечення економічного розвитку з власних джерел, що можливо здійснювати за двома основними напрямками: зовнішнім та внутрішнім зростанням.

Також необхідно виділити такі праці з даного наукового напрямку, а саме: А.П. Наливайко [6], Ю.П. Пуятіна, А.І. Пушкарь, А.Н. Тридеда [7], Т.О. Загорної [8], К.В. Орехової [9], І.Ф. Іванової [10], Т.О. Пожуєвої [11] та ін.

Виклад основного матеріалу. Призначення фінансової стратегії значно ширше, оскільки вона виступає ефективним інструментом перспективного управління всією фінансово-господарською діяльністю підприємства, підпорядкованого реалізації цілей загального її розвитку в умовах істотних змін економічних показників макро-, мезо- і мікроекономічного рівня, системи державного регулювання ринкових процесів, кон'юнктури фінансового ринку і пов'язаної з цим невизначеності.

При тому, більш складною виявляється ситуація з формуванням основ теорії конкуренції (особливо з складовою – фінансовою конкуренцією) в роздрібній торгівлі, оскільки наявні моделі та методи не враховують динаміку змін конкурентних позицій виробничо-торгівельних підприємств, а тому потребують ґрунтовних теоретичних досліджень на основі поглиблення динамічного підходу в загальній теорії конкуренції.

Управління конкурентною динамікою підприємств роздрібною торгівлі (в тому числі, за рахунок фінансової стратегії) створює основу для прийняття стратегічних рішень щодо розвитку торговельної ме-

режі з урахуванням специфіки, характеру та умов конкурентного процесу в роздрібній торгівлі. Як показує практика, багато роздрібних підприємств не готові до активного ведення конкурентної боротьби, формування та утримання довгострокових конкурентних переваг. Орієнтація торговельних підприємств на досягнення виключно поточних фінансових і комерційних результатів без виділення просторово-часових координат зростання конкурентних переваг актуалізує необхідність розробки управлінсько-орієнтованої парадигми, заснованої на оцінці конкурентних позицій на динамічній основі, можливостей фінансового потенціалу та якості і ефективності фінансової стратегії підприємства.

Також особливе місце в рамках процесу формування фінансової стратегії торговельних підприємств, відводиться моніторингу фінансового ринку, аналізу динамічної кон'юнктури і набору переважних форм та умов отримання кредитів, що повною мірою відповідає стратегічним цілям підприємства. Можна розглянути фінансову стратегію, як умову забезпеченості фінансової безпеки підприємства, достатньо широко і пов'язувати її з фінансовим плануванням. Дійсно, фо-

рмування фінансової стратегії на підприємстві здійснюється на основі прогнозування балансу, аналізу звіту про фінансові результати, бюджетів капітальних вкладень за допомогою основних показників, що характеризують всі аспекти господарської діяльності.

Даний підхід, з точки зору К.В. Орехової [9], зумовлює необхідність використання системного аналізу при формуванні фінансової стратегії. На наш погляд, фінансове планування є функцією управлінської діяльності, а фінансова стратегія – її результатом і має ряд специфічних особливостей.

В табл. 1 представлено узагальнення сучасних підходів щодо визначення поняття «фінансова стратегія підприємства».

Усі наведені вище визначення (табл. 1) поняття «фінансова стратегія підприємства» достатньо обґрунтовані, враховують специфічні особливості її елементів. При цьому, вони відображають лише окремі сторони об'єкта, що досліджується. Це пояснюється тим, що «фінансова стратегія» - це багатобачне поняття, що складається із цілого комплексу елементів, тому досить складно визначити єдине, вичерпне визначення цього поняття.

Таблиця 1

Сучасні підходи щодо визначення поняття «фінансова стратегія підприємства»

Автор	Визначення поняття «фінансова стратегія підприємства»	Ключова ознака визначення поняття «фінансова стратегія підприємства»
Дикань Л.В. [12]	Фінансова стратегія підприємства – стратегія, що спрямована на управління його фінансовими ресурсами	Управління його фінансовими ресурсами
Лукіна Ю.В. [13]	Фінансова стратегія – стратегія, метою якої є підвищення багатства власника підприємства	Підвищення багатства власника підприємства
Станіславчик Є.Н. [4]	Фінансова стратегія – стратегія якої виступає підвищення вартості підприємства за умови забезпечення фінансової рівноваги	Підвищення вартості підприємства
Поддєрьогін А.М. [14]	Фінансова стратегія – стратегія, що включає методи та практику формування фінансових ресурсів, їх планування та забезпечення фінансової стійкості підприємства за ринкових умов господарювання	Методи та практика формування та планування фінансових ресурсів підприємства
Чандлер А.Д. [15]	Фінансова стратегія – визначення основних довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства й утримання курсу дій, розподілу ресурсів, необхідних для досягнення цих цілей.	Визначення довгострокових фінансових цілей та завдань підприємства

На наш погляд, призначення фінансової стратегії значно ширше, тому що вона виступає ефективним інструментом перспективного управління всієї фінансово-господарської діяльності підприємства, підпорядкованого реалізації цілей загального його розвитку в умовах істотних змін макроекономічних показників, системи державного регулювання ринкових процесів кон'юнктури фінансового ринку і пов'язаної з цим невизначеності.

Отже *фінансова стратегія* – це інструмент формування та реалізації цілей фінансово-господарської діяльності підприємства спрямований на розв'язання основного протиріччя між потребою в фінансових ресурсах і можливістю їх використання, остання в залежності від економічних умов направлена або на залучення додаткових зовнішніх фінансових ресурсів, або на поліпшення використання власних фінансових ресурсів. Фінансова стратегія встановлює об'єкти, процеси, учасників її формування і реалізації, механізми, що забезпечують досягнення цілей у межах заданих обмежень, і через фінансові ресурси відіграє роль засобу координації інших функціональних стратегій.

З урахуванням місця і ролі фінансової стратегії в стратегічному наборі підприємства, як важливого інструменту забезпеченості фінансової безпеки підприємства (в тому числі, за рахунок можливостей фінансового потенціалу підприємства) необхідно виділити її сутнісні характеристики (рис. 1).

Необхідно більш детально виявити прояв характеристики фінансової стратегії підприємства, згідно з представленими на рис. 1:

1. Функціональний статус фінансової стратегії визначається тим, що вона охоплює лише один з напрямків діяльності підприємства, а її розробка є однією з найважливіших функцій фінансового менеджменту.

2. Забезпечуючи фінансовими ресурсами реалізацію стратегій всіх рівнів, фінансова стратегія підвищує та інтегрує зусилля всіх функціональних підрозділів у процесі формування та реалізації всього стратегічного набору підприємства, і, перш за все, його функціональних стратегій.

3. Відображаючи специфіку фінансової діяльності, цілі фінансового розвитку підприємства повинні забезпечувати реалізацію місії та досягнення цілей корпоративної стратегії, з одного боку, і підтримувати

без суперечностей, цілі інших функціональних стратегій (виробничих, маркетингових, кадрових, соціально-екологічних) та стратегій господарських одиниць.

4. Вибір забезпечується пошуком та оцінкою найбільш ефективних варіантів можливих стратегічних фінансових рішень та відповідним їм вибором за критерієм максимізації ринкової вартості підприємства.

5. Дана базова характеристика, властива стратегіям всіх рівнів, у тому числі фінансовій, визначається

головним підходом до її змісту, що впливає із концепції стратегічного управління. Нова парадигма формування стратегії розвитку підприємства визначає, що головний зміст його стратегічної поведінки полягає не в чіткому виконанні передбачених завдань, а в здатності швидко реагувати на зміни умов зовнішнього середовища з відповідним коригуванням цих завдань.

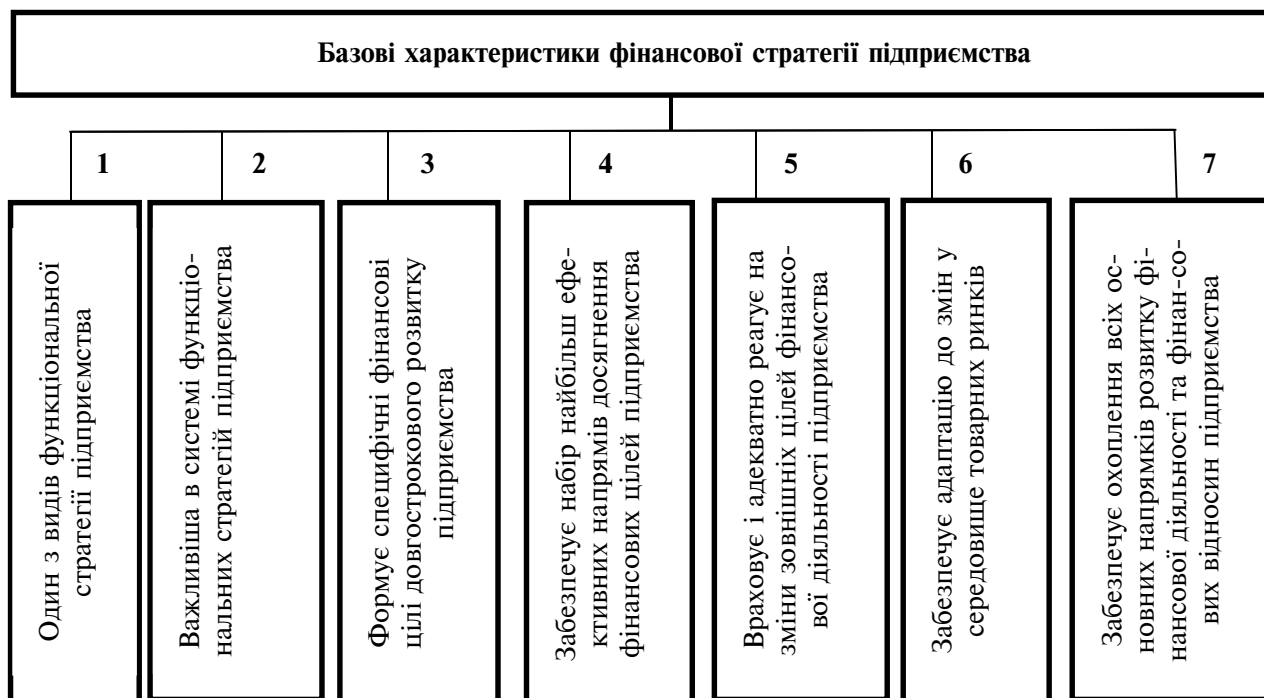

Рис. 1 Базові характеристики фінансової стратегії підприємства

6. Дана базова характеристика забезпечує, перш за все, зміну напрямків формування та використання фінансових ресурсів підприємства. Маневрування фінансовими є головним механізмом корегування напрямків та форм досягнення стратегічних фінансових цілей підприємства.

7. Формування фінансової стратегії є найважливішою функцією стратегічного менеджменту, який передбачає охоплення всіх сфер діяльності підприємства. Крім того, лише комплексне врахування можливостей майбутнього розвитку всіх аспектів фінансової діяльності і всіх форм фінансових відносин підприємства дозволяє повною мірою реалізувати можливості росту його ринкової вартості в довгостроковій перспективі.

В економічній літературі місце та роль фінансової стратегії оцінюється неоднозначно. На рис. 2 представлена авторська точка зору на місце фінансової стратегії в стратегічному наборі підприємства різних видів стратегій, з урахуванням підходів І.О. Бланка [16] і К.В. Орехової [9].

Модель (див. рис. 2), яку запропонували І.О. Бланк, К.В. Орехова (модифікація) і автор даного дослідження, була ускладнена шляхом виділення основних з елементів кожного рівня розробки стратегії та додавання в неї додаткових елементів факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що формують стратегію підприємства.

Можна сформулювати такі етапи базового підходу щодо формування фінансової стратегії підприємства, із урахуванням особливостей забезпечення фінансової безпеки та можливостей його фінансового потенціалу (рис. 3).

Процес розробки фінансової стратегії в умовах стратегічного набору підприємства – це формування сукупності цілеспрямованих управлінських рішень, які забезпечують підготовку, оцінку і реалізацію програми стратегічного фінансового розвитку підприємства. Реалізація фінансової стратегії є логічним завершенням попередніх етапів її розробки. Під реалізацією фінансової стратегії слід розуміти організацію процесу її виконання, регулювання і координацію. Її можна вважати завершеною, коли досягнуті всі основні стратегічні цілі за кожним напрямом фінансового розвитку підприємства.

В основі забезпечення фінансової безпеки підприємства знаходиться забезпечення його фінансової стійкості, фінансової стабільності ринкової активності, системного моніторингу фінансових та ринкових ризиків зовнішнього середовища, сталої конкурентоспроможності підприємства чи його продукції.

$$I_{\text{фін.безпеки}} = f_i(I_{\text{ф.ст.}}, I_{\text{ф.стаб.}}, I_{\text{р.ак.}}, I_{\text{с.м.р.р.}}, I_{\text{скс}})$$

де $I_{\text{фін.безпеки}}$ – рівень фінансової безпеки;

$I_{\text{ф.ст.}}$ – рівень фінансової стійкості;

$I_{\text{ф.стаб.}}$ – рівень фінансової стабільності;

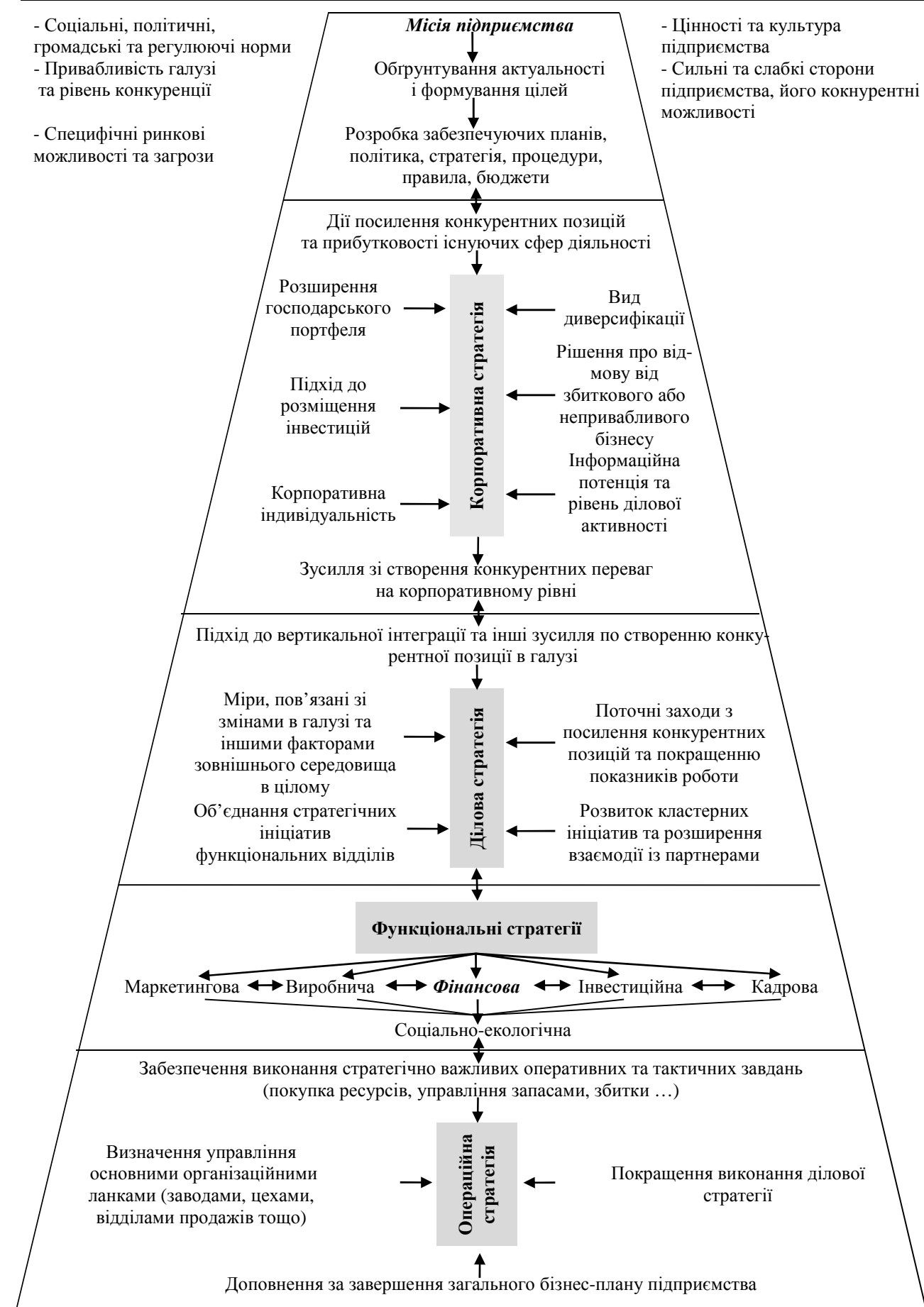

Рис. 2 Місце фінансової стратегії в стратегічному наборі підприємства

Рис. 3. Базовий концептуальний підхід до формування фінансової стратегії

$I_{р.ак.}$ – рівень ринкової активності;
 $I_{с.м.р.р.}$ – рівень/якість системного моніторингу фінансових та ринкових ризиків зовнішнього середовища;

$I_{скс}$ – рівень стійкості та потенціалу конкурентоспроможності підприємства чи його продукції.

Ряд науковців полагають, що в якості критерію вибору стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства слід використати стадії його життєвого циклу, серед них: А.Чандлер [15], В.Вільсон [1], Л.Павлова [5], А.Поддєрьогін [14], К.Орехова [9], А.Наливайко [6]. Згідно теорії довгих циклів М.Кондрат'єва та теорії життєвого циклу (роботи І.Сокиринської, З.Герасимчук) фінансово-господарська діяльність підприємства змінюється в часі хвилеподібно. У зв'язку з цим, фінансовий стан підприємства також має циклічний рух від базової рівноваги вихідного рівня до порушення його і формування рівноваги на певному рівні із більш

складними структурними характеристиками: СВ – стратегія вживання та оновлення; СІ – стратегія інтенсифікація зусиль; СП – стратегія попередження дії негативних факторів впливу; СС – стратегія стабілізації та зміцнення досягнутих позицій.

В табл.2 представлено заходи щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства з урахуванням етапів його життєвого циклу.

Також необхідно визначити, оскільки фінансовий потенціал підприємства торкається всіх аспектів його фінансової діяльності, можна прийняти точку зору науковців Т.Пожуєвої, В.Захарченко, що елементи механізму фінансового менеджменту повинні нести в собі механізми і інструменти формування і її реалізації. При тому, формування та реалізація фінансового потенціалу підприємства буде включати такі складові: механізми внутрішнього регулювання окремих аспектів формування і реалізації фінансового потенціалу

підприємства; механізми державного правового і нормативного регулювання фінансової діяльності підприємства; ринковий механізм регулювання діяльності по розробці і реалізації фінансового потенціалу; методи фінансового управління підприємства, які використо-

вуються в процесах розробки та реалізації фінансового потенціалу; інформаційне забезпечення процесів стратегічного планування та управління фінансовою діяльністю; сукупність фінансових важелів, які забезпечують реалізацію фінансового потенціалу.

Таблиця 2

Заходи щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства з урахуванням етапів його життєвого циклу [11]

Етап життєвого циклу підприємства	Тип фінансового стану підприємства	Основна стратегічна ціль підприємства	Тип перебудови підприємства	За місцем підприємства в конкурентній боротьбі	Переважаючий характер заходів	Переважаючий тип управлінського впливу
Депресія, криза зародження	Небезпека	Вихід із кризи	Радикальне перетворення	Новачок	Ліквідаційний	Жорстке регулювання
Спад	Загроза	Локалізація загроз, відновлення порушеної рівноваги	Помірне перетворення	Послідовник	Ліквідаційно-превентивний	Поєднання жорсткого та м'якого регулювання
Зростання, становлення	Ризик	Зниження ризиковості, розсіювання потенційних деструктивних чинників	Звичайні зміни	Претендент на лідерство	Превентивно-ліквідаційний	Поєднання м'якого та жорсткого регулювання
Стабілізація	Безпека	Підтримка та зміцнення досягнутих позицій безпеки	Незмінне функціонування	Лідер	Превентивний	М'яке регулювання

Основні висновки. Враховуючи фінансові можливості вітчизняних підприємств, об'єктивно оцінюючи характер зовнішніх та внутрішніх факторів, формування фінансового потенціалу забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалися на ринку товарів. Фінансовий потенціал передбачає визначення довгострокових цілей фінансової діяльності та вибір найефективніших способів їх досягнення. Метою фінансового потенціалу є підпорядкування загальної стратегії економічного розвитку та спрямовування на максимізацію прибутку та ринкової вартості підприємства. При формуванні фінансового потенціалу, слід урахувувати динаміку макро-, мезо- і додатково макроекономічних процесів, тенденції розвитку вітчизняних фінансових ринків, можливостей диверсифікації діяльності підприємства. Таким чином, за допомогою фінансового потенціалу визначається фінансова політика підприємства за основними напрямками фінансової діяльності.

Сучасні умови господарювання характеризуються негативним впливом кризових явищ, дефіцитом власних інвестиційних ресурсів, високим рівнем інфляції, фінансового ризику, низьким рівнем ліквідності та ін. Тому для того, щоб вижити в сучасних умовах господарювання, які характеризуються мінливістю та невизначеністю, підприємства повинні постійно моніторити фінансово-господарську діяльність; визначити її сильні та слабкі сторони; виявляти можливості та загрози; розробляти заходи щодо поліпшення фінансового положення як в статичній, так і в динамічній.

Також, побудова системи моделей фінансової політики підприємства, перш за все, спрямована на вдосконалення механізму ухвалення управлінських рішень в сфері управління фінансами підприємства, з урахуванням його фінансового потенціалу та якості формування фінансової стратегії, яка також повинна забезпечити фінансову безпеку підприємства.

Список використаних джерел

1. Clarke R.G. Strategic Financial Management / R.G. Clarke, B.D.Wilson, R.H. Daines, S.D.Hadauld. – Homewood, Illinois, Irwin, 1998. – 241 p.

2. Хангер Дж. Основы стратегического менеджмента: Учебник; пер. с англ./Дж. Дэвид Хангер, Л. Томас Уилен. – М.: Юнити-ДАНА, 2008. – 319 с.

3. Суторміна В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій / В.М. Суторміна, В.М. Федосов. – К.: Либідь, 1993. – 247 с.

4. Станиславчик Е.Н. Основы финансового менеджмента/Е.Н. Станиславчик. – М.: Ось-89, 2008. – 128 с.

5. Павлова Л.Н. Финансовый менеджмент. Управление денежным оборотом предприятия/ Л.Н. Павлова. – М.: Банки и биржи. ЮНИТИ, 2001. – 400 с.

6. Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства. Сучасний стан та напрямки розвитку: [монографія] / А.П. Наливайко. – К.: КНЕУ, 2001. – 227 с.

7. Путятин Ю.А. Финансовые механизмы стратегического управления развитием предприятия: [монографія] / Ю.А. Путятин, А.И. Пушкар, А.Н. Тридел. – Харьков: Основа, 2000. – 488 с.

8. Загорна Т.О. Конкурентна динаміка роздрібної торгівлі: теорія, діагностика, моделювання: [монографія] / Т.О. Загорна. – Донецьк: вид-во «Ноулідж», 2013. – 463 с.

9. Орехова К.В. Вибір стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства з урахуванням життєвого циклу / К.В. Орехова/ В кол. мон-фії «Mechanism of sustainable development of economic systems formation» – Verlag SWG imex GmbH. – Nurnberg, Deutschland, 2014. – 392 p. [4.2. – P.303 - 323].

10. Иванов И.Ф. Использование логистической кривой для оценки стоимости компании на развивающемся рынке / И.Ф. Иванов // Журнал «Корпоративные финансы». – 2008. – № 1 (5). Электронная версия. – С.47-62.

11. Пожуєва Т.О. Обґрунтування фінансового потенціалу суб'єкта господарювання / Т. О. Пожуєва // Прометей. – 2014. – Вип. 3(45). – С. 176-180

12. Дикань Л.В. Стратегічне управління фінансовими ресурсами промислового підприємства / Л.В. Дикань // Фінанси України. – 2008. – № 3. – С. 12-18.

13. Лукіна Ю.В. Формування та реалізація стратегії управління фінансами підприємства / Ю.В. Лукіна // *Фінанси України*. – 2008. – № 3. – С. 113.

14. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств: Підручник / А.М. Поддєрьогін, Л.Д. Буряк. – К.: КНЕУ, 2010. – 384 с.

15. Chandler A.D. Strategy and Structure: Chapters in the History of the Industrial Enterprise / A. D. Chandler. – Cambridge, MA: MIT Press, 1962. – 463 p.

16. Бланк І.А. Финансовая стратегия предприятия / И.А. Бланк. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2006. – 520 с.

М. І. Іванова

*канд. екон. наук
м. Дніпропетровськ*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЇ «ЛОГІСТИКА»

Постановка проблеми. Фінансово-економічна криза, що має місце в Україні, вимагає впровадження дієвих методів управління з метою скорочення витрат на стадіях постачання, виробництва і реалізації продукції. На наш погляд, застосування логістичних підходів до управління суб'єктами господарської діяльності і є тим самим механізмом, що дозволить зменшити витрати та оптимізувати усі етапи виробничого циклу. При цьому науковці, враховуючи практичну необхідність використання логістики, не припиняють вносити корективи у визначення дефініції «логістика», оскільки наповнення терміну може в подальшому впливати на організацію логістики на підприємстві та розподіл повноважень між відділами, пов'язаними у єдину логістичну систему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню концептуальних підходів до визначення дефініції «логістика» присвячені роботи таких відомих вітчизняних і зарубіжних науковців як Б.А. Анікіна, Д. Дж. Бауерсокса, А.М. Гаджинського, Л.Б. Міротіна, Ю.М. Неруша, В.С. Нікіфорова, О.І. Семененко, А.Д. Чудакова та інших. Але тлумачення й наповнення цієї категорії й досі є дискусійним за рядом ознак, оскільки основним об'єктом в логістичному управлінні виступає не продукт, а процес у формі матеріального, фінансового або інформаційного потоку. Саме об'єкт управління – потокові процеси, їх інтеграція і поступове перетворення вносить суперечки в тлумачення дефініції «логістика».

Метою статті є дослідження основних концептуальних підходів до дефініції «логістика» та уточнення цього поняття з урахуванням особливостей об'єкту управління – потокових процесів.

Виклад основного матеріалу. Логістика як наука, як сфера діяльності, перебуває у стадії формування й залишається впроваджуваною у вітчизняну систему господарської діяльності [1, с. 4-5; 2, с. 218].

П. Блейк стверджує, що логістика сприяє ринковій орієнтації підприємства; вона зорієнтована на використання синергетичних зв'язків й ефектів у цілій структурі логістичної системи; уможливорює та стимулює тенденції до інтеграції й ієрархізації цілей підприємства із цілями партнерів; зорієнтована на раціоналізацію організаційної системи підприємства; стимулює зростання загальної ефективності господарювання [3, с. 41-42]. Дуже близьких висновків було отримано О.С. Шкодіню, яка доводила, що формування підприємства як логістичної системи в інтеграційному ло-

гістичному середовищі із чітко визначеними як внутрішніми, так і зовнішніми зв'язками, є запорукою досягнення значного синергетичного ефекту логістичної інтеграції. Цей ефект проявляється в отриманні вигод не лише споживачами, а й постачальниками, виробниками, логістичними операторами тощо; раціоналізації організаційної структури підприємства; зниженні рівня витрат; системному управлінні підприємством; зниженні запасів сировини, готової продукції тощо; усуненні зайвих логістичних функцій та процесів тощо [2, с. 219-220].

Науковці, як правило, виокремлюють три етапи становлення та розвитку логістики, однак нами запропонований систематизований підхід з виокремленням сучасного етапу – інтегрованої інноваційної логістики, основною відмінною рисою якої є забезпечення максимального співвідношення вигод та витрат з урахуванням соціальних та екологічних проблем (рис. 1).

В залежності від етапу, на якому перебувала логістика, змінювалися й підходи до трактування цього терміну. Еволюцію поглядів науковців ми можемо чітко простежити у табл. 1, де наведені найбільш розповсюджені визначення дефініції «логістика». Необхідно додати, що науковці окрім терміну «логістика» дуже часто використовують поняття «логістизація», яке вперше було введено у 1999 р. А.І. Семененко, що означало базу зниження витрат на всьому шляху просування товару від виробника до споживача, концептуальну основу оптимізації виробничо-комерційної діяльності, умови конкурентоспроможності сучасного підприємства [4, с. 18].

За В.І. Сергєєвим, логістизація це – тотальна організація логістичних систем та ланцюгів на основі теорії логістики бізнесу [20, с. 25]. Л.В. Фролова, у свою чергу, під логістизацією розуміє «формування потокових процесів і потоків в економічній діяльності підприємницьких структур різного ієрархічного рівня на основі наскрізної оптимізації усіх процесів, які утворюють і обслуговують потоки матеріальних і нематеріальних цінностей [21, с. 42].

О.С. Шкодіню доводить, що процес логістизації полягає у систематизації сукупності операцій, дій щодо практичного впровадження основних принципів логістичної концепції та логістичного підходу в управлінні суб'єкта господарювання на засадах логістичної стратегії [2, с. 220]. При цьому автор доводить, що механізмом практичного впровадження положень логістичної концепції у межах логістичної діяльності під-